

Ders 5

Кыргыз Совет адабиятынын баштоочулары:

Токтогул Сатылгануулу, Тоголок Молдо

(Kırgız Sovyet edebiyatının Öncüleri: Toktogul Satılganuulu,
Togolok Moldo)

Bu konuları eserlerine ilk yansıtan ve yeni hayatı bütün kalbiyle benimsyenlerin biri ünlü Kırgız şairi **Toktogul Satılganov'du**. O, Soviyet dönemi öncesinde Hokand Hanlığı zamanında yalan iftira ile Sibiryaya sürgün edilen, yerel zenginlerin zulmüne uğramış bir şairdi.

Bekti körsöğ maktaysığ

Beker jegen aş için

Koşomat kılıp begiğe

Beçaranı kaptaysığ

Handı körsöğ maktaysığ

Kardığ toygon jeriğde

Koşomat kılıp xanığa

Karıptı körsöğ kaptaysığ

Xan Dıykanbay üyünnö

Jürgönüğdü ırdadığ

Koşomatka koy soûp

Külgönüğdü ırdadığ

Bay, boluştun aldında

Sen da bilgeniğdi ırdadığ...

Soviyet dönemi ile halkına gelen özgürlük, ilim-bilimdeki gelişmeler, kültürdeki yenilikler onu öylesine sevindirmiş ki bu temalar onun eserlerinin baş konusu olmuştur. Toktogul'un halk içinde yaygın bilinen "Kanday ayal tuudu eken Lenindey uuldu" ("Hangi anne

doğurdu Lenin gibi oğlu”) adlı şiirinde Kırgız halkının yaşamı, kaderi için Lenin ve Komünistler partisinin önemi şu satırlar ile ifade edilir.

Басып жеген калкымды
Бай – манаптар куулду
Панардай жанып боштондук
Бактыбызга туулду
Кандай аял тууду экен
Лениндей уулду!

Kırgız Soviyet edebiyatının temelini atan büyük şairlerden biri de Togolok Moldo. Soviyet döneminden önce de söylediği çeşitli destan varyantları, şiirleri, manzumeleri, fablları ile ünlenmiş olan **Togolok Moldo** (asıl adı Bayımbet Abdırаhmanov’a bu takma isim, kısa boyu ve bilimli olmasından dolayı verilmiştir) kendisinin “Nasiyat (“Nasihat”), “Erkindik” (“Özgürlük”) adlı poemleri ile yeni hayatı yücelten eserler vermiştir.

Өзгөрүштүн тушунда
Байга жүрбө кармалып
Азаттыкты колго алып
Бай-манаптан өчүндү ал
Баштагы сөзгө арданып
Байлар калсын саргарып
.....
Карап турсун бай-манап
Как өзүндөй жалбарып.....

Toktogul cesaretliliği, sivri dili, adalet savunuculuğu için başına bir şeyler gelerini bilird, bunu şiirlerinde de söylerdi, fakat gerçeği açıkça söylemekten kendini tutamazdı. Zenginler, din adamları Toktogul’u yok etmenin yolunu aramaya başlarlar. Sonunda 1898 yılında Andijan’da bir isyana katıldı iftirası ile şairi tutuklatırlar. Sibiryа’nın ağır şartlarında 10 yıl kadar sürgünde bulunduktan sonra yaya yürüyerek çok hasret kaldığı vatanına kavuşur.

Çağdaş Kırgız Edebiyatı Bibliyografisi

Kırgız Sovet Adabiyatı Tarihi (1990). Frunze.

ASANALİEV, K. (1960). Kırgız Sovet Prozasının Oçerki. Frunze.

ARTIKBAEV, K. (1982). Kırgız Sovet Adabiyatının Tarihi. Frunze:Mektep

BOGDANOVA, M. (1947). Kirgizskaya Literatura. Moskva

CİĞİTOV, S. (1972). Irlar Cana Cıldar. Frunze:Kırgızstan

CİĞİTOV, S. (1984). 20-Cıldardagı Kırgız Adabiyatı. Frunze:İlim

TOKOMBAEV, A. (1962). Tan Aldında.Frunze : Kırgızstan

BAYALİNOV, K. (1928). Acar. Frunze

ELEBAEV, M. (1936). Uzak Col. Frunze-Samarkand.

SIDIKBEKOV, T. (1969).Çıgarmalar. 4 Tomduk. Frunze:Kırgızstan

Alıkul Osmonov. Ömürü Cana Çıgarmaları.(1958). Frunze

GAÇEV, G. (1982). Çıngız Aytmatov i Mirovaya Literatura. Frunze.

ARAGON, L. (1956). Samaya Prekrasnaya na Svete Povest O Lyubvi./ Kultura i Jizn. No 7.

AYTMATOV, Ç. (). Çıgarmalar Cıynağı. 8 Tomduk. Bişkek: Ruhaniyat.

KASIMBEKOV, T. (1971). Singan Kılıç. Frunze.